

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2026. № 4. ISSN 2307-2105



Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.4.130>

УДК 658.14:005.6

Г. А. Іващенко,

к. е. н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та безпеки бізнесу, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6581-0862>

А. В. Устименко,

аспірант кафедри міжнародних економічних відносин та безпеки бізнесу, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

H. Ivashchenko,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of International Economic Relations and business security, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics,

A. Ustyomenko,

Postgraduate of the Department of International Economic Relations and business security, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics,

FORMATION OF A SYSTEM OF STRATEGIC MANAGEMENT FOR ENTERPRISE DEVELOPMENT

У статті досліджено процес формування системи стратегічного управління розвитком підприємства в умовах сучасного економічного середовища з урахуванням концепції соціальної відповідальності та впровадження інноваційних і цифрових технологій. Розглянуто сутність та принципи стратегічного управління, визначено його роль у забезпеченні довгострокового розвитку, підвищенні конкурентоспроможності та адаптації підприємства до змін зовнішнього та внутрішнього середовища.

Особлива увага приділена взаємозв'язку між економічними, соціальними та екологічними аспектами діяльності підприємства, що є ключовим для реалізації принципів сталого розвитку та соціальної відповідальності. Проаналізовано сучасні тенденції цифровізації управлінських процесів, впровадження інформаційних систем, інструментів обробки даних, цифрової аналітики та автоматизації бізнес-процесів, що сприяє підвищенню ефективності стратегічного управління.

Сформульовано основні елементи системи управління розвитком підприємства: суб'єкти та об'єкти управління, цілі, методи та інструменти, інформаційне забезпечення та механізми контролю, зокрема в контексті соціальної відповідальності. Розглянуто переваги інтеграції соціально відповідальної політики у стратегічне планування та управлінські рішення, що дозволяє формувати довгострокові конкурентні переваги, зміцнювати репутацію підприємства та забезпечувати стійкий розвиток у соціально-економічному середовищі.

Запропоновані підходи спрямовані на забезпечення комплексного, ефективного та довгострокового розвитку підприємства в сучасних умовах глобалізації та цифрової трансформації економіки.

Розроблено рекомендації щодо вдосконалення системи стратегічного управління розвитком підприємства, що включають підвищення якості стратегічного планування, впровадження цифрових та інноваційних технологій, інтеграцію принципів сталого розвитку та соціальної відповідальності, а також вдосконалення системи контролю та оцінки реалізації стратегічних цілей. Запропоновані підходи спрямовані на забезпечення ефективного, збалансованого та сталого розвитку підприємства у довгостроковій перспективі.

The article examines the process of forming a system of strategic management for enterprise development in the context of the modern economic environment, taking into account the concept of social responsibility and the

implementation of innovative and digital technologies. The essence and principles of strategic management are considered, and its role in ensuring long-term development, increasing competitiveness, and adapting the enterprise to changes in the external and internal environment is defined.

Particular attention is paid to the interconnection between the economic, social, and environmental aspects of enterprise activity, which is crucial for the implementation of sustainable development principles and social responsibility. Current trends in the digitalization of management processes are analyzed, including the implementation of information systems, data processing tools, digital analytics, and business process automation, which contribute to enhancing the efficiency of strategic management.

The main elements of the enterprise development management system are identified: management subjects and objects, goals, methods and tools, information support, and control mechanisms, particularly in the context of social responsibility. The benefits of integrating socially responsible policies into strategic planning and management decisions are discussed, enabling the formation of long-term competitive advantages, strengthening the enterprise's reputation, and ensuring sustainable development in the socio-economic environment.

The proposed approaches aim to ensure comprehensive, effective, and long-term enterprise development in the current conditions of globalization and digital transformation of the economy. Recommendations for improving the strategic management system of enterprise development are developed, including enhancing the quality of strategic planning, implementing digital and innovative technologies, integrating principles of sustainable development and social responsibility, and improving the control and evaluation of strategic goals. The suggested approaches are intended to ensure effective, balanced, and sustainable enterprise development in the long term.

Ключові слова: *стратегічне управління, розвиток підприємства, соціальна відповідальність, сталий розвиток, цифрові технології, інновації, інформаційне забезпечення, контроль та оцінка результатів.*

Keywords: *strategic management, enterprise development, social responsibility, sustainable development, digital technologies, innovation, information support, control and performance evaluation.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Стратегічне управління розвитком підприємства є ключовим фактором забезпечення його довгострокової стійкості та конкурентоспроможності. Проблема полягає у тому, що в умовах динамічних змін економічного середовища, цифровізації та посилення конкуренції багато підприємств не мають достатньо ефективних систем управління, які б інтегрували економічні, соціальні та екологічні аспекти діяльності. Це створює ризик невикористання внутрішніх ресурсів, недостатньої адаптації до змін ринку та втрати конкурентних переваг.

З наукової точки зору проблема дослідження полягає у формуванні методологічних основ стратегічного управління, які враховують інноваційні технології та принципи соціальної відповідальності. З практичної точки зору – у розробці та впровадженні ефективних інструментів планування, контролю та оцінки розвитку підприємства, здатних забезпечити його збалансований та сталий розвиток, підвищити конкурентоспроможність та зміцнити репутацію серед стейкхолдерів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вивчення наукової літератури щодо стратегічного управління розвитком підприємства свідчить про високу увагу дослідників до проблем інтеграції сучасних управлінських практик, цифрових технологій та соціально відповідального підходу. С. М. Іваненко розглядає стратегічне управління як комплексний процес, що включає планування, реалізацію та контроль стратегічних рішень для підвищення конкурентоспроможності та адаптивності підприємства, підкреслюючи важливість узгодження стратегічних цілей з внутрішніми ресурсами і зовнішніми умовами діяльності [5].

А. В. Слюсаренко зосереджується на сучасних підходах до стратегічного управління розвитком, акцентуючи увагу на необхідності впровадження інноваційних методів аналізу та управління, що сприяють підвищенню ефективності діяльності підприємства в умовах невизначеності

[8]. Н. Г. Гавриленко та І. О. Тарасенко висвітлюють проблеми цифровізації економіки та її вплив на управління підприємствами, підкреслюючи, що цифрові технології стають не тільки інструментом оптимізації бізнес-процесів, а й фундаментальною складовою стратегічного розвитку [4].

А. М. Колот та О. А. Грیشнова доводять, що впровадження соціальної відповідальності сприяє не лише поліпшенню іміджу, а й підвищенню довгострокової стабільності підприємства [6]. Д. О. Баюра обґрунтовує необхідність формування систем корпоративного управління на засадах соціальної відповідальності як передумови сталого розвитку організацій [2]. В.В. Божкова та Л.Ю. Сагер аналізують соціально відповідальний бізнес як інструмент поліпшення іміджу та конкурентних позицій [3], а М. В. Третяк пропонує типологію соціальної відповідальності, що дозволяє класифікувати її форми та напрями застосування [9]. Сучасні дослідження орієнтовані на синтез стратегічного управління, цифрових технологій і соціальної відповідальності як ключових чинників забезпечення розвитку підприємства в умовах глобальних викликів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання).

Метою наукової статті є дослідження особливостей стратегічного управління розвитком підприємства в умовах соціальної відповідальності та цифрової трансформації, а також визначення ефективних підходів до вдосконалення системи управління для забезпечення сталого та збалансованого розвитку.

Для досягнення цієї мети передбачено вирішення наступних завдань:

проаналізувати сутність та принципи стратегічного управління розвитком підприємства;

дослідити вплив зовнішнього та внутрішнього середовища на формування і реалізацію стратегічних рішень;

оцінити роль концепції соціальної відповідальності у системі стратегічного управління;

виявити сучасні тенденції впровадження інноваційних та цифрових технологій у процес стратегічного управління;

сформулювати пропозиції щодо вдосконалення системи стратегічного управління розвитком підприємства з урахуванням соціальної відповідальності та цифровізації.

Викладання основного матеріалу дослідження.

Підприємства сьогодні повинні не лише забезпечувати економічну ефективність та прибутковість, а й враховувати соціальні, екологічні та етичні аспекти своєї діяльності. Інтеграція принципів соціальної відповідальності у стратегічне управління дозволяє формувати довгострокові конкурентні переваги, підвищувати репутацію організації та зміцнювати довіру партнерів, споживачів і суспільства в цілому.

Впровадження інноваційних та цифрових технологій стає ключовим фактором підвищення ефективності управління, оптимізації бізнес-процесів та адаптації до швидкозмінного ринкового середовища. У зв'язку з цим, дослідження та вдосконалення системи стратегічного управління розвитком підприємства є важливою науково-практичною задачею, що має безпосереднє значення для підвищення конкурентоспроможності та сталого розвитку підприємств.

Стратегічне управління – це процес визначення довгострокових цілей підприємства та формування ефективних шляхів їх досягнення з урахуванням внутрішніх можливостей та зовнішніх умов діяльності [4]. Воно охоплює планування, реалізацію та контроль стратегічних рішень, які спрямовані на забезпечення стійкого розвитку підприємства, підвищення його конкурентоспроможності та адаптацію до змін економічного середовища.

Сутність стратегічного управління полягає у системному підході до розвитку підприємства, що дозволяє не лише реагувати на зовнішні та внутрішні зміни, а й передбачати їх, створюючи власні конкурентні переваги. Воно базується на комплексному аналізі ринку, конкурентів, ресурсного потенціалу підприємства, фінансових і виробничих можливостей [7].

Стратегічне управління забезпечує узгодженість усіх рівнів управління підприємством – від корпоративної стратегії до функціональних підрозділів.

Роль стратегічного управління у сучасних умовах є багатогранною:

забезпечення довгострокового розвитку підприємства – формування стратегічних цілей дозволяє підприємству планувати свою діяльність на декілька років вперед, враховуючи потенційні ризики та можливості;

підвищення конкурентоспроможності – стратегічні рішення дозволяють підприємству створювати унікальні продукти, оптимізувати виробничі процеси та ефективно розподіляти ресурси;

адаптація до змін зовнішнього середовища – систематичний аналіз ринкових умов і конкурентів дає змогу своєчасно реагувати на зміни економіки, технологій та законодавства;

оптимізація ресурсів – стратегічне управління дозволяє ефективно використовувати матеріальні, фінансові, людські та інформаційні ресурси підприємства;

формування корпоративної культури та мотивації персоналу – стратегічні цілі підприємства узгоджуються з внутрішньою політикою компанії, що стимулює співробітників до досягнення високих результатів.

Стратегічне управління є фундаментальним інструментом забезпечення стійкого розвитку підприємства, його ефективної діяльності та здатності адаптуватися до мінливих умов ринку [8]. Стратегічне управління розвитком підприємства інтегрує всі рівні управління і забезпечує баланс між короткостроковими завданнями та довгостроковими цілями підприємства.

Стратегічне управління розвитком підприємства ґрунтується на певних принципах, дотримання яких забезпечує ефективність його реалізації та досягнення поставлених цілей [5]. До основних принципів стратегічного управління належать:

системність – стратегічне управління охоплює всі рівні діяльності підприємства, інтегрує функціональні підрозділи та процеси, забезпечує взаємозв'язок між короткостроковими і довгостроковими цілями;

перспективність – управлінські рішення орієнтовані на досягнення результатів у майбутньому, враховують довгострокові тенденції розвитку ринку та економіки;

адаптивність – стратегія підприємства повинна бути гнучкою, щоб швидко реагувати на зміни зовнішнього і внутрішнього середовища, враховувати нові можливості та мінімізувати ризики;

пріоритетність – визначення ключових напрямів діяльності та стратегічних цілей, які мають найбільший вплив на конкурентоспроможність і розвиток підприємства;

раціональність і ефективність – стратегічні рішення повинні ґрунтуватися на аналізі даних, використанні ресурсів з максимальною економічною та управлінською ефективністю;

інтегрованість – стратегічні рішення повинні узгоджуватися між усіма підрозділами підприємства та враховувати вплив різних функціональних сфер: виробництва, маркетингу, фінансів, управління персоналом;

інноваційність – врахування нових технологій та методів управління, впровадження інновацій у виробництво, маркетинг і процеси управління.

Функції стратегічного управління визначають його практичне застосування та вплив на розвиток підприємства [5]. До основних функцій належать:

стратегічний аналіз – систематичне дослідження особливостей зовнішнього середовища, зокрема, ринкових тенденцій, конкурентів, законодавства та внутрішніх ресурсів підприємства таких як: кадровий потенціал, фінанси, виробничі потужності для визначення можливостей і загроз;

визначення місії та стратегічних цілей – формування основної мети існування підприємства, визначення пріоритетів розвитку та ключових напрямів діяльності;

розробка стратегій розвитку – створення альтернативних стратегічних рішень і вибір оптимальної стратегії з урахуванням ресурсів, ринкових умов та конкурентних переваг;

реалізація стратегії – організація ресурсів, планування заходів, розподіл обов'язків і контроль виконання стратегічних рішень у практичній діяльності підприємства;

контроль і коригування стратегії – моніторинг досягнення цілей, оцінка результатів, внесення змін до стратегії відповідно до змін зовнішніх і внутрішніх умов;

мотивація і управління персоналом – забезпечення залученості співробітників у реалізацію стратегічних цілей, формування корпоративної культури, орієнтованої на довгостроковий розвиток.

Принципи стратегічного управління визначають його методологічну основу, а функції забезпечують практичне втілення стратегії, що дозволяє підприємству стабільно розвиватися, підвищувати конкурентоспроможність та ефективно адаптуватися до змін економічного середовища. Ефективне поєднання принципів і функцій є ключем до успішного формування та реалізації системи стратегічного управління розвитком підприємства.

Стратегії розвитку підприємства відображають довгострокові напрями його діяльності, спрямовані на підвищення конкурентоспроможності, ефективності та стійкості на ринку [7]. Класифікація стратегій дозволяє визначити пріоритетні напрями розвитку і прийняти обґрунтовані управлінські рішення. У науковій літературі виділяють кілька основних підходів до класифікації стратегій підприємства [4; 7; 9].

Класифікацію стратегій розвитку підприємства за рівнем охоплення діяльності надано в табл. 1.

Таблиця 1. Класифікація стратегій розвитку підприємства

Тип стратегії	Характеристика	Приклади застосування
За масштабом і рівнем охоплення діяльності		
Корпоративна стратегія	Визначає загальні напрямки діяльності підприємства, напрями зростання та розвитку.	Розширення бізнесу на нові ринки, диверсифікація
Бізнес-стратегія	Спрямована на досягнення конкурентних переваг у конкретному сегменті або напрями діяльності.	Зниження витрат виробництва, лідерство в якості
Функціональна стратегія	Охоплює конкретні функціональні області підприємства: маркетинг, виробництво, фінанси, персонал.	Оптимізація виробничих процесів, цифровізація
За напрямом розвитку		
Стратегія зростання	Орієнтована на збільшення обсягів виробництва, розширення ринку та підвищення доходів підприємства	Вихід на нові ринки, розширення асортименту
Стратегія стабілізації	Направлена на підтримання поточного рівня діяльності та мінімізацію ризиків	Оптимізація витрат, підтримка стабільної частки ринку
Стратегія скорочення	Використовується у випадках кризових ситуацій або низької рентабельності	Закриття збиткових підрозділів, скорочення персоналу

Джерело: Систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [4; 7;9].

Стратегічне управління підприємством значною мірою залежить від умов, у яких воно функціонує. На формування та реалізацію стратегії впливають два основні фактори – зовнішнє та внутрішнє середовище підприємства [5]. Їх аналіз дозволяє керівництву приймати ефективні управлінські рішення, адаптуватися до змін ринку та забезпечувати довгостроковий розвиток організації.

Важливим аспектом є узгодження внутрішніх можливостей підприємства із зовнішніми умовами. Якщо підприємство має достатні ресурси, кваліфікований персонал та ефективну систему управління, воно може швидше адаптуватися до змін ринку і використовувати нові можливості. У протилежному випадку слабкі сторони організації можуть стати перешкодою для реалізації стратегічних цілей.

Система управління розвитком підприємства являє собою сукупність взаємопов'язаних елементів, за допомогою яких забезпечується планування, організація та контроль довгострокового розвитку підприємства [5]. Вона спрямована на досягнення стратегічних цілей, підвищення ефективності діяльності та зміцнення конкурентних позицій підприємства на ринку.

Одним із ключових елементів системи управління є суб'єкт управління. До нього належать керівники, менеджери та управлінські органи підприємства, які приймають управлінські рішення, визначають напрями розвитку та організують виконання стратегічних планів.

Другим елементом є об'єкт управління, тобто те, на що спрямована управлінська діяльність. До об'єкта управління належать виробничі процеси, ресурси підприємства, персонал, фінанси, інновації та інші складові діяльності підприємства, що потребують координації та контролю.

Важливим елементом системи є цілі управління, які визначають бажані результати розвитку підприємства. Вони формуються на основі місії організації та відображають основні напрями її стратегічного розвитку, наприклад збільшення прибутку, розширення ринків збуту, підвищення ефективності виробництва або впровадження нових технологій [4].

Наступним елементом є методи та інструменти управління. До них належать економічні, організаційні, адміністративні та соціально-психологічні методи, які використовуються для впливу на діяльність підприємства та забезпечення реалізації стратегічних планів.

Ще одним важливим елементом є інформаційне забезпечення управління. Воно включає збір, обробку та аналіз інформації, необхідної для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Наявність якісної інформації дозволяє керівництву своєчасно реагувати на зміни у зовнішньому середовищі та коригувати стратегію розвитку.

Також до системи управління входять механізми контролю та зворотного зв'язку, які забезпечують оцінку результатів діяльності

підприємства, визначення відхилень від запланованих показників та внесення необхідних коректив у процес управління.

Основними елементами системи управління розвитком підприємства є суб'єкт управління, об'єкт управління, цілі управління, методи та інструменти управління, інформаційне забезпечення та система контролю. Взаємодія цих елементів забезпечує ефективне управління підприємством та його стабільний розвиток у довгостроковій перспективі.

У сучасних умовах господарювання система управління розвитком підприємства дедалі більше орієнтується на принципи соціальної відповідальності. Соціальна відповідальність підприємства передбачає врахування не лише економічних результатів діяльності, але й соціальних, екологічних та етичних аспектів функціонування організації. У зв'язку з цим система управління розвитком підприємства формується як комплекс взаємопов'язаних елементів, спрямованих на забезпечення сталого та збалансованого розвитку [2].

Першим елементом системи управління є суб'єкти управління, до яких належать керівництво підприємства, менеджери різних рівнів, а також інші учасники управлінського процесу, що беруть участь у формуванні та реалізації управлінських рішень. У контексті соціальної відповідальності їх діяльність спрямована на прийняття рішень, що враховують інтереси не лише підприємства, а й суспільства, працівників, партнерів і споживачів [3].

Другим елементом є об'єкт управління, який охоплює процеси розвитку підприємства, його ресурси, виробничу діяльність, соціальну політику, екологічні ініціативи та взаємодію із зацікавленими сторонами. Управління цими процесами здійснюється з урахуванням принципів відповідального ведення бізнесу, дотримання законодавства та етичних норм.

Важливим елементом системи є цілі управління розвитком підприємства, що формуються на основі стратегічного бачення та принципів соціальної відповідальності. Такі цілі можуть включати підвищення економічної ефективності діяльності, забезпечення належних умов праці,

зменшення негативного впливу на довкілля, підтримку місцевих громад та розвиток партнерських відносин із зацікавленими сторонами [6].

Наступним елементом виступають методи та інструменти управління, за допомогою яких реалізується політика соціальної відповідальності. До них належать організаційні, економічні та соціальні методи управління, корпоративні програми соціальної відповідальності, етичні кодекси, стандарти сталого розвитку, а також механізми взаємодії зі стейкхолдерами [9].

Важливу роль у системі управління відіграє інформаційно-аналітичне забезпечення, що передбачає збір, обробку та аналіз інформації щодо результатів діяльності підприємства у соціальній, економічній та екологічній сферах. Така інформація є основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень і формування звітності щодо соціальної відповідальності.

Завершальним елементом системи є контроль та оцінка результатів управління, які спрямовані на визначення ефективності реалізації стратегічних і соціально відповідальних ініціатив підприємства. На цьому етапі здійснюється моніторинг досягнення поставлених цілей, аналіз відхилень та коригування управлінських рішень відповідно до змін у зовнішньому середовищі [1].

Система управління розвитком підприємства в рамках соціальної відповідальності включає такі основні елементи: суб'єкти управління, об'єкти управління, цілі розвитку, методи та інструменти управління, інформаційно-аналітичне забезпечення, а також контроль і оцінку результатів діяльності. Взаємодія цих елементів забезпечує формування ефективної моделі управління, орієнтованої на довгостроковий економічний, соціальний та екологічний розвиток підприємства (табл. 2).

Таблиця 2. Порівняння елементів системи управління розвитком підприємства в традиційній моделі та на засадах соціальної відповідальності

Елемент системи управління	Традиційний підхід до управління розвитком	Управління розвитком на засадах соціальної відповідальності
Суб'єкти управління	Керівництво підприємства та менеджери, які приймають управлінські рішення з метою підвищення економічної ефективності діяльності.	Керівництво, менеджери та інші зацікавлені сторони, що враховують інтереси працівників, суспільства, партнерів та споживачів.
Об'єкт управління	Виробничі процеси, ресурси підприємства, фінанси, персонал та господарська діяльність.	Процеси розвитку підприємства, соціальні програми, екологічна діяльність, взаємодія зі стейкхолдерами.
Цілі управління	Досягнення економічного зростання, підвищення прибутковості, зміцнення позицій на ринку.	Забезпечення сталого розвитку підприємства, поєднання економічних, соціальних та екологічних результатів діяльності.
Методи та інструменти управління	Економічні, адміністративні та організаційні методи управління, спрямовані на ефективне використання ресурсів.	Методи управління, що доповнюються інструментами корпоративної соціальної відповідальності, етичними кодексами, програмами сталого розвитку.
Інформаційне забезпечення	Аналіз економічних показників діяльності підприємства та фінансових результатів.	Аналіз економічних, соціальних та екологічних показників діяльності підприємства, підготовка нефінансової звітності.
Контроль та оцінка результатів	Оцінка ефективності діяльності підприємства за фінансовими та виробничими показниками.	Комплексна оцінка результатів діяльності з урахуванням економічних, соціальних та екологічних ефектів.

Джерело: Систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [2; 3;4].

Концепція соціальної відповідальності підприємства є важливим елементом сучасної системи стратегічного управління. У сучасних умовах господарювання підприємства повинні враховувати не лише економічні результати своєї діяльності, а й соціальні та екологічні наслідки. Соціальна відповідальність передбачає дотримання етичних норм ведення бізнесу,

турботу про працівників, відповідальне ставлення до довкілля та участь у розвитку суспільства.

У системі стратегічного розвитку підприємства концепція соціальної відповідальності спрямована на формування довгострокових конкурентних переваг. Вона інтегрується у стратегічне планування, корпоративну культуру та управлінські рішення підприємства [3]. Реалізація принципів соціальної відповідальності сприяє підвищенню репутації підприємства, зміцненню довіри з боку партнерів, споживачів і суспільства.

Впровадження соціально відповідальної стратегії розвитку підприємства включає забезпечення гідних умов праці, дотримання екологічних стандартів, підтримку місцевих громад та прозорість діяльності. Такий підхід дозволяє підприємству не лише досягати економічної ефективності, але й сприяти сталому розвитку суспільства [6].

Концепція соціальної відповідальності виступає важливою складовою стратегічного розвитку підприємства, оскільки забезпечує баланс між економічними інтересами бізнесу та потребами суспільства, формуючи основу для стабільного та довгострокового розвитку підприємства.

Управління розвитком підприємства в умовах соціальної відповідальності має більш комплексний характер порівняно з традиційним підходом, оскільки орієнтується не лише на економічне зростання, а й на забезпечення довгострокового сталого розвитку, враховуючи інтереси суспільства, працівників та навколишнього середовища.

У контексті соціальної відповідальності система управління розвитком підприємства набуває більш комплексного характеру та орієнтується на забезпечення довгострокового, збалансованого та сталого розвитку [6]. Така система передбачає інтеграцію економічних, соціальних та екологічних аспектів діяльності підприємства, що сприяє підвищенню його конкурентоспроможності, зміцненню репутації та формуванню довгострокових відносин із зацікавленими сторонами.

Одним із ключових елементів системи управління розвитком є визначення стратегічних орієнтирів розвитку підприємства. У рамках соціальної відповідальності стратегічні орієнтири формуються з урахуванням принципів сталого розвитку та передбачають не лише економічне зростання, а й створення соціальної цінності, підвищення добробуту працівників та зменшення негативного впливу на навколишнє середовище.

Важливим елементом системи є формування цілей розвитку підприємства, які відображають довгострокові напрями його діяльності. Такі цілі можуть включати інноваційний розвиток виробництва, підвищення ефективності використання ресурсів, впровадження екологічно безпечних технологій, розвиток людського капіталу та підтримку соціальних ініціатив.

Наступним елементом системи управління розвитком є визначення напрямів та механізмів реалізації розвитку підприємства. У межах соціально відповідального підходу до розвитку значна увага приділяється модернізації виробничих процесів, впровадженню інновацій, розвитку корпоративної культури, підвищенню рівня соціального захисту працівників та налагодженню ефективної взаємодії зі стейкхолдерами.

Не менш важливим елементом системи є інформаційно-аналітичне забезпечення управління розвитком, яке передбачає збір, обробку та аналіз інформації щодо економічних, соціальних та екологічних результатів діяльності підприємства. Наявність якісної інформаційної бази дозволяє керівництву своєчасно оцінювати ефективність обраної стратегії розвитку та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Завершальним елементом системи управління розвитком підприємства є контроль та оцінка результатів розвитку, які спрямовані на визначення ступеня досягнення поставлених цілей та ефективності реалізації соціально відповідальних стратегій [6]. У цьому випадку оцінка результатів розвитку здійснюється комплексно та враховує не лише економічні показники діяльності, а й соціальні та екологічні результати.

Система управління розвитком підприємства в рамках соціальної відповідальності передбачає формування стратегічних орієнтирів розвитку, визначення цілей, реалізацію відповідних механізмів розвитку, інформаційно-аналітичне забезпечення та контроль результатів діяльності. Узгоджена взаємодія цих елементів сприяє забезпеченню сталого розвитку підприємства та підвищенню його ролі у соціально-економічному середовищі.

У сучасних умовах динамічного розвитку економіки та зростання конкуренції важливого значення набуває вдосконалення системи стратегічного управління підприємством. Ефективна система стратегічного управління дозволяє підприємству своєчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища, підвищувати конкурентоспроможність та забезпечувати довгостроковий розвиток [4]. У зв'язку з цим виникає необхідність розробки відповідних пропозицій щодо її вдосконалення.

У сучасних умовах цифрової трансформації економіки важливим напрямом удосконалення системи стратегічного управління підприємством є впровадження інноваційних та цифрових технологій. Використання сучасних технологічних рішень сприяє підвищенню ефективності управлінських процесів, оптимізації використання ресурсів та формуванню нових конкурентних переваг підприємства.

Одним із ключових напрямів цифровізації стратегічного управління є впровадження сучасних інформаційних систем управління підприємством. Такі системи забезпечують автоматизацію управлінських процесів, підвищують швидкість обробки інформації та дозволяють керівництву оперативно приймати обґрунтовані стратегічні рішення. Використання інтегрованих інформаційних систем сприяє підвищенню прозорості управління та покращенню координації між різними підрозділами підприємства.

Важливим аспектом є використання технологій аналізу даних та цифрової аналітики. Завдяки сучасним інструментам обробки великих

масивів даних підприємство отримує можливість більш точно прогнозувати тенденції розвитку ринку, оцінювати ефективність діяльності та визначати перспективні напрями розвитку. Це дозволяє підвищити якість стратегічного планування та мінімізувати ризики управлінських рішень.

Ще одним напрямом є цифровізація бізнес-процесів підприємства. Впровадження автоматизованих систем управління виробництвом, електронного документообігу, цифрових платформ для взаємодії з партнерами та клієнтами сприяє підвищенню ефективності діяльності підприємства та зниженню операційних витрат.

Особливого значення набуває використання інноваційних технологій у розвитку підприємства, зокрема впровадження хмарних сервісів, систем штучного інтелекту, технологій інтернету речей та цифрових платформ управління [4]. Такі технології дозволяють підвищити гнучкість управління, швидкість реагування на зміни зовнішнього середовища та ефективність використання ресурсів.

Крім того, впровадження інноваційних та цифрових технологій сприяє підвищенню рівня соціальної відповідальності підприємства, оскільки дозволяє оптимізувати використання ресурсів, зменшити негативний вплив на навколишнє середовище та покращити умови праці працівників.

Використання інноваційних та цифрових технологій є важливим фактором удосконалення системи стратегічного управління підприємством. Їх впровадження сприяє підвищенню ефективності управління, розвитку інноваційного потенціалу підприємства та забезпеченню його сталого розвитку в умовах цифрової економіки.

Одним із напрямів удосконалення системи стратегічного управління є підвищення якості стратегічного планування. Для цього доцільно використовувати сучасні методи стратегічного аналізу, зокрема SWOT-аналіз, PEST-аналіз та аналіз конкурентного середовища. Це дозволить більш повно оцінити можливості та загрози зовнішнього середовища, а також визначити сильні та слабкі сторони підприємства.

Важливим напрямом є вдосконалення процесу формування стратегічних цілей розвитку підприємства. Стратегічні цілі повинні бути чітко визначеними, узгодженими з місією підприємства та орієнтованими на забезпечення його довгострокового розвитку. При цьому необхідно враховувати економічні, соціальні та екологічні аспекти діяльності підприємства.

Ще одним важливим напрямом є розвиток системи інформаційного забезпечення стратегічного управління. Ефективне прийняття стратегічних рішень потребує своєчасної та достовірної інформації про стан внутрішнього і зовнішнього середовища [5]. Тому підприємству доцільно впроваджувати сучасні інформаційні системи управління, які забезпечують збір, обробку та аналіз необхідних даних.

Суттєве значення для вдосконалення системи стратегічного управління має підвищення ролі інновацій у розвитку підприємства. Впровадження нових технологій, модернізація виробничих процесів та розвиток інноваційної діяльності сприяють підвищенню ефективності функціонування підприємства та формуванню його конкурентних переваг.

Крім того, важливим напрямом є удосконалення системи контролю та оцінки реалізації стратегії. Необхідно забезпечити регулярний моніторинг виконання стратегічних планів, аналіз досягнутих результатів та своєчасне коригування стратегічних рішень відповідно до змін у зовнішньому середовищі.

Вдосконалення системи стратегічного управління підприємством передбачає підвищення ефективності стратегічного планування, удосконалення процесу формування стратегічних цілей, розвиток інформаційного забезпечення, активізацію інноваційної діяльності та вдосконалення системи контролю реалізації стратегії. Реалізація зазначених пропозицій сприятиме підвищенню ефективності управління підприємством та забезпеченню його сталого розвитку у довгостроковій перспективі.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Стратегічне управління розвитком підприємства є ключовим інструментом забезпечення його стійкого та ефективного функціонування в умовах динамічного економічного середовища. Проведений аналіз показав, що воно ґрунтується на системному підході, який поєднує планування, реалізацію та контроль стратегічних рішень, що забезпечують довгострокове економічне зростання, підвищення конкурентоспроможності та адаптацію до змін внутрішнього та зовнішнього середовища.

Система управління розвитком підприємства включає такі взаємопов'язані елементи: суб'єкти та об'єкти управління, цілі розвитку, методи та інструменти управління, інформаційно-аналітичне забезпечення, а також контроль і оцінку результатів діяльності. Впровадження принципів соціальної відповідальності забезпечує інтеграцію економічних, соціальних та екологічних аспектів діяльності, що сприяє формуванню довгострокових конкурентних переваг та позитивного іміджу підприємства.

Особливе значення має використання інноваційних та цифрових технологій, які дозволяють підвищити ефективність стратегічного управління, оптимізувати використання ресурсів, покращити внутрішні процеси та забезпечити гнучке реагування на зміни зовнішнього середовища. Застосування сучасних інформаційних систем, цифрової аналітики та автоматизованих платформ управління сприяє підвищенню прозорості, швидкості прийняття рішень та інтеграції функціональних підрозділів.

Впровадження соціально відповідальної стратегії розвитку підприємства забезпечує баланс між економічними результатами та потребами суспільства, працівників та навколишнього середовища. Це сприяє не лише підвищенню конкурентоспроможності, а й формуванню довгострокових відносин зі стейкхолдерами та зміцненню репутації підприємства.

Подальші дослідження у сфері стратегічного управління розвитком підприємства слід зосередити на впровадженні цифрових технологій та систем аналітики для підвищення оперативності та точності управлінських

рішень, інтеграції принципів сталого розвитку, що поєднують економічні, соціальні та екологічні цілі, розвитку інноваційного потенціалу підприємства, удосконаленні корпоративної культури та мотивації персоналу, а також на розробці методик комплексного контролю та оцінки ефективності реалізації стратегій з урахуванням фінансових, соціальних і екологічних показників.

Література

1. Антошко Т. Р., Круш П. В., Тюленєва Ю. В. Впровадження корпоративної соціальної відповідальності на промислових підприємствах: моногр. К.: НТУУ «КПІ», 2013. 275 с.
2. Баюра Д. О. Формування системи корпоративного управління на засадах соціальної відповідальності. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка*. Серія: Економіка. № 151. 2013 С. 18-22.
3. Божкова В. В., Сагер Л. Ю. Соціально-відповідальний бізнес як один із напрямків поліпшення іміджу вітчизняних суб'єктів господарювання. *Механізм регулювання економіки*. 2010. № 1. С. 145-153.
4. Гавриленко Н. Г., Тарасенко І. О. Сучасні тенденції цифровізації економіки: проблеми та перспективи розвитку. *Вісник економіки України*. 2020. № 12. С. 45–52.
5. Іваненко С. М. Стратегічне управління підприємством: теорія і практика. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 280 с.
6. Колот А. М., Грішнова О. А. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку: моногр. К.: КНЕУ, 2012. 501 с.
7. Котлер Ф. Маркетинг менеджмент. К.: КНЕУ, 2021. 752 с.
8. Слюсаренко А. В. Стратегічне управління розвитком підприємства: сучасні підходи. *Економіка і управління*. 2021. № 4. С. 15-22.
9. Третяк М. В. Типологія соціальної відповідальності бізнесу. *Теорія та практика державного управління*. 2014. № 4, (47). С. 4-10.

References

1. Antoshko, T.R. Krush, P.V. and Tiulenieva, Yu.V. (2013), *Vprovadzhennia korporatyvnoi sotsialnoi vidpovidalnosti na promyslovykh pidpriemstvakh* [Implementation of corporate social responsibility at industrial enterprises], NTUU “KPI”, Kyiv, Ukraine.
2. Baiura, D.O. (2013), “Formation of corporate governance system based on social responsibility”, *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*. Serii: Ekonomika, vol 151, pp. 18–22.
3. Bozhkova, V.V. and Saher, L.Yu. (2010), “Socially responsible business as one of the directions of improving the image of domestic business entities”, *Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky*, vol 1, pp. 145–153.
4. Havrylenko, N.H. and Tarasenko, I.O. (2020), “Modern trends of digitalization of the economy: problems and development prospects”, *Visnyk ekonomiky Ukrainy*, vol 12, pp. 45–52.
5. Ivanenko, S.M. (2019), *Stratehichne upravlinnia pidpriemstvom: teoriia i praktyka* [Strategic enterprise management: theory and practice], Tsentr navchalnoi literatury, Kyiv, Ukraine.
6. Kolot, A.M. and Hrishnova, O.A. (2012), *Sotsialna vidpovidalnist: teoriia i praktyka rozvytku* [Social responsibility: theory and practice of development], KNEU, Kyiv, Ukraine.
7. Kotler, P. (2021), *Marketynh menedzhment* [Marketing management], KNEU, Kyiv, Ukraine.
8. Sliusarenko, A.V. (2021), “Strategic management of enterprise development: modern approaches”, *Ekonomika i upravlinnia*, vol. 4, pp. 15–22.
9. Tretiak, M.V. (2014), “Typology of social responsibility of business”, *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*, vol. 4 (47), pp. 4–10.

Отримано редакцією журналу / Received: 17.03.26

Прорецензовано / Revised: 07.04.26

Дата публікації / Published: 23.04.26